

CIZINCI V ČR A JEJICH EKONOMICKÉ AKTIVITY

Jarmila Marešová¹⁾

Podle údajů Ředitelství služby cizinecké policie pobývalo k 31. 12. 2015 legálně na území České republiky celkem 467 562 cizinců, z toho většina (260 040 neboli 55,6 %) na základě uděleného povolení k trvalému pobytu. Celkem 204 630 osob mělo k uvedenému datu v ČR některý z typů přechodného pobytu (občané tzv. třetích zemí dlouhodobá víza nebo dlouhodobý pobyt, občané EU a jejich rodinní příslušníci přechodný pobyt). Zbytek, tj. 2 892 osob, tvořili cizinci, kterým byl na území České republiky udělen azyl.

Mezi cizinci s povoleným pobytem dlouhodobě roste zastoupení žen, i když muži mají stále většinu. Koncem roku 2015 tvořily ženy 43,6 % legálně žijících cizinců v ČR (v roce 2006 to bylo 40,0 %).

Občané států EU28 tvořili v roce 2015 41,8 % z legálně pobývajících cizinců v ČR, přičemž jejich podíl stále roste (v roce 2006 tvořili pouze 31,8 %). Oproti tomu podíl občanů třetích zemí se i nadále snižuje (v roce 2015 poklesl o 1,1 p. b.).

Pořadí nejvíce zastoupených státních občanství se ve statistikách cizinců s povoleným pobytem v poslední době výrazněji nemění. Občané Ukrajiny (106 019 osob), Slovenska (101 589) a Vietnamu (56 958) tvořili v roce 2015 celkem 56,6 % cizinců s povolením k pobytu v České republice.

CIZINCI NA ČESKÉM TRHU PRÁCE

Cizinci hrají celkem důležitou roli na českém trhu práce, zejména v některých odvětvích národního hospodářství. Zatímco po našem vstupu do EU, v roce 2004, tvořili cizinci působící na českém trhu práce necelá čtyři procenta z celkového počtu zaměstnaných v ČR, do konce roku 2008 vzrostl tento podíl na 7,2 %. Mezi lety 2009 a 2010, důsledkem ekonomické krize, však podíl zahraničních pracovníků na celkové zaměstna-

nosti v ČR klesal (na 6,3 % v roce 2010). K mírnému oživení opět došlo až v roce 2011.

Cizinci mohou v České republice vykonávat výdělečnou činnost jako zaměstnanci nebo jako podnikatelé. Živnostenský zákon umožňuje cizinci na území ČR podnikat jako zahraniční fyzická osoba (cizinci však mohou zakládat i právnické osoby nebo zřizovat na území České republiky organizační složky svého podniku v zahraničí). Za zahraniční fyzickou osobu je podle výše zmíněného zákona považována fyzická osoba, která nemá bydliště (trvalý pobyt) na území ČR. Souhrnné údaje o cizincích-zaměstnancích eviduje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Údaje o cizincích, kteří získali v ČR živnostenské oprávnění, jsou evidovány Ministerstvem průmyslu a obchodu.

Na základě odhadu Ministerstva práce a sociálních věcí a statistik Ministerstva průmyslu a obchodu dosáhl počet cizinců zaměstnaných v ČR (tj. zaměstnanců i živnostníků) v roce 2015 celkem 407 106 osob. Podíl zahraničních pracovníků z celkového počtu zaměstnaných v ČR tak vzrostl na 8,1 %.

Zatímco počty cizinců-zaměstnanců (323 244) ukazují v roce 2015 na meziroční nárůst o 23,8 p. b., počty cizinců-držitelů živnostenského oprávnění zůstaly zhruba na stejné úrovni (83 862) jako v roce 2014.

CIZINCI V POZICI ZAMĚSTNANCE

Většinu z celkového počtu cizinců-zaměstnanců (245 041 neboli 75,8 %) tvořili občané EU28 evidovaní úřady práce na základě informačních karet. Téměř čtvrtina (78 203) z celkového počtu cizinců-zaměstnanců připadala na občany třetích zemí (tj. držitele pracovního povolení, zaměstnaneckých, zelených a modrých karet a cizince z třetích zemí evidované úřady práce na základě informačních karet).

Mezi cizinci-zaměstnanci na území ČR viditelně převažují muži, s 63,6 % v roce 2015. Vyšší převaža

1) Český statistický úřad, kontakt: jarmila.maresova@czso.cz.

mužů je patrná zejména u skupiny občanů EU28 (67,1 % v roce 2015). Mezi občany třetích zemí je podíl mužů (53,7 %) jen mírně vyšší než žen.

Z hlediska členění podle státního občanství mají mezi občany EU28 evidovanými úřady práce (i celkově) nejvyšší zastoupení občané Slovenska (150 317). Následují občané Polska (24 982), Rumunska (22 861) a Bulharska (21 240).

V případě cizinců z třetích zemí jsou nejpočetněji zastoupeni občané Ukrajiny (41 847), následování občany Ruské federace (6 703), Vietnamu (5 098), Moldavska (2 501) a Mongolska (2 482).

Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí pracuje nejvíce cizinců ve zpracovatelském průmyslu (29,1 % z celkového počtu cizinců evidovaných úřady práce v roce 2015). V tomto sektoru bylo v roce 2015 zaměstnáno 31,4 % celkového počtu zaměstnanců ze zemí EU a 21,8 % z celkového počtu zaměstnanců z třetích zemí.

Oproti tomu sektorem s nejnižším zastoupením zaměstnaných cizinců zůstává veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení, a to s pouhými 2,4 % zaměstnaných cizinců z celkového počtu cizinců evidovaných úřady práce v roce 2015.

Při pohledu na zaměstnané cizince z hlediska hlavních tříd klasifikace zaměstnání KZAM-ISCO, nalezneme dlouhodobě vysoké počty zaměstnaných cizinců v třídě 9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. V této kategorii bylo v roce 2015 zaměstnáno celkem 28,6 % z celkového počtu zahraničních pracovníků-zaměstnanců v ČR, přičemž stěžejní část (71,5 %) z celkového počtu zaměstnaných cizinců v této třídě tvořili občané EU.

CIZINCI-DRŽITELÉ ŽIVNOSTENSKÉHO OPRÁVNĚNÍ

Navzdory ekonomické krizi, počty cizinců-držitelů živnostenského oprávnění do roku 2011 rostly. Koncem roku 2011 dosáhl počet cizinců s živnostenským oprávněním na území České republiky svého maxima, 93 059. Občané EU tvořili více než pětinu (21,5 %) z tohoto počtu.

V roce 2011 je však patrné výrazné zpomalení růstu, zejména mezi cizinci-třetizemci a významně narůstá skupina cizinců-držitelů živnostenského oprávnění pocházejících ze zemí EU.

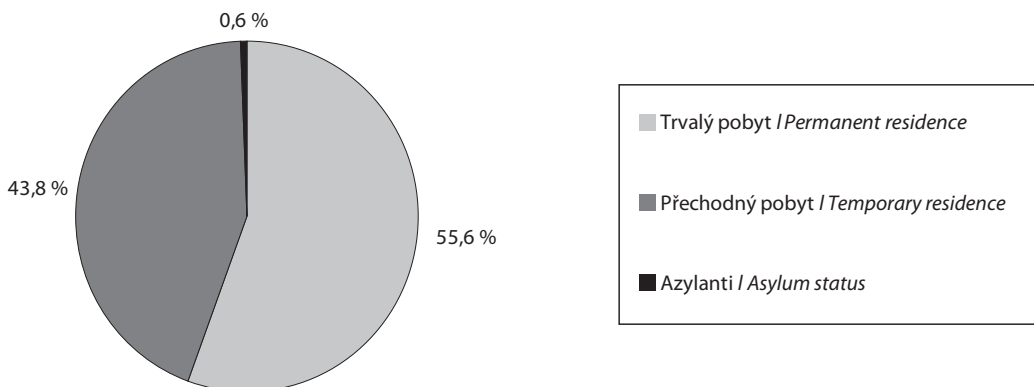
V roce 2015 byl počet cizinců majících živnostenské oprávnění v ČR na přibližně stejné úrovni jako v roce 2014, tj. 83 862 (v roce 2014 bylo evidováno 83 569 cizinců-držitelů živnostenského oprávnění). Pořadí nejpočetnějších státních příslušností cizinců-živnostníků se rovněž oproti roku 2014 příliš nezměnilo. Stejně jako v roce 2014 byli i v roce 2015 nejpočetnější skupinou občané Vietnamu (22 928), i když jen s nepatrným odstupem od druhé početné skupiny zahraničních držitelů živnostenského oprávnění, Ukrajinců (22 796). Na třetím místě se již tradičně umístili občané Slovenska s 14 393 registrovanými osobami.

Obdobně jako u skupiny cizinců v postavení zaměstnanců, také mezi cizinci s živnostenským oprávněním tvoří většinu muži (69,1 % v roce 2015).

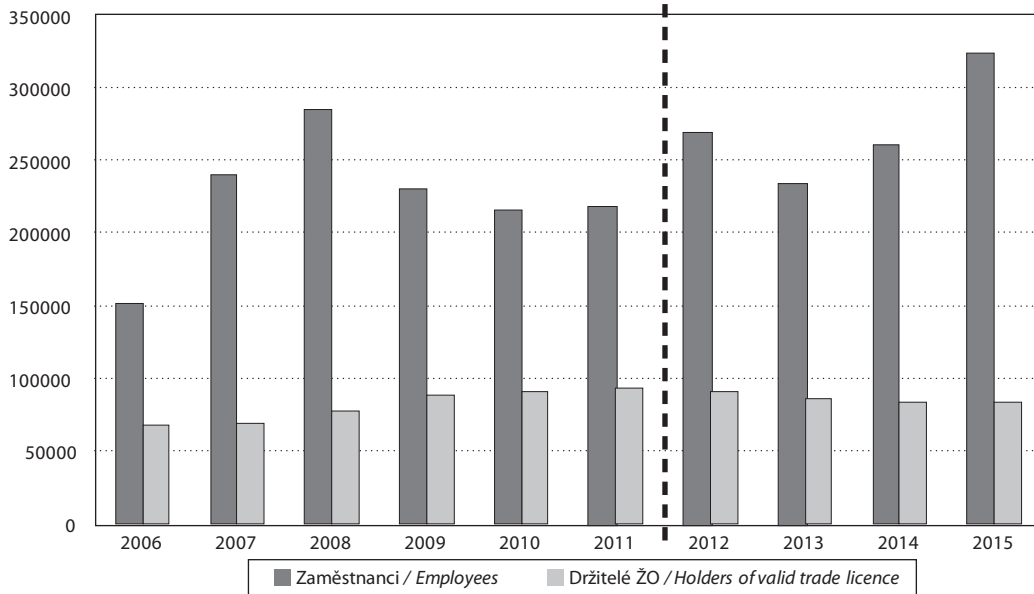
Stejně jako v předchozím roce, i v roce 2015 bylo nejvíce cizinců s živnostenským oprávněním (35,4 %) registrováno na území hl. m. Prahy. Mezi dalšími atraktivními regiony (s vysokými počty registrovaných zahraničních držitelů živnostenského oprávnění) se umístily Středočeský (11,2 %), Ústecký (9,3 %), Moravskoslezský (8,2 %) a Plzeňský (6,6 %) kraj.

Graf 1: Cizinci v ČR podle kategorie pobytu (k 31.12.2015)

Foreign nationals in the Czech Republic by category of residence (as of 31 December 2015)

Zdroj / Source: ŘSCP.

Graf 2: Zahraniční pracovníci v ČR v letech 2006–2015^{*)}Employed foreign nationals in the Czech Republic in 2006–2015^{*)}

Pozn: *) V letech 2012–2015 kvalifikovaný odhad zaměstnanců.

Note: *) In 2012–2015 qualified estimates.

Zdroj / Source: MPSV, MPO.

Seznam zkratk:

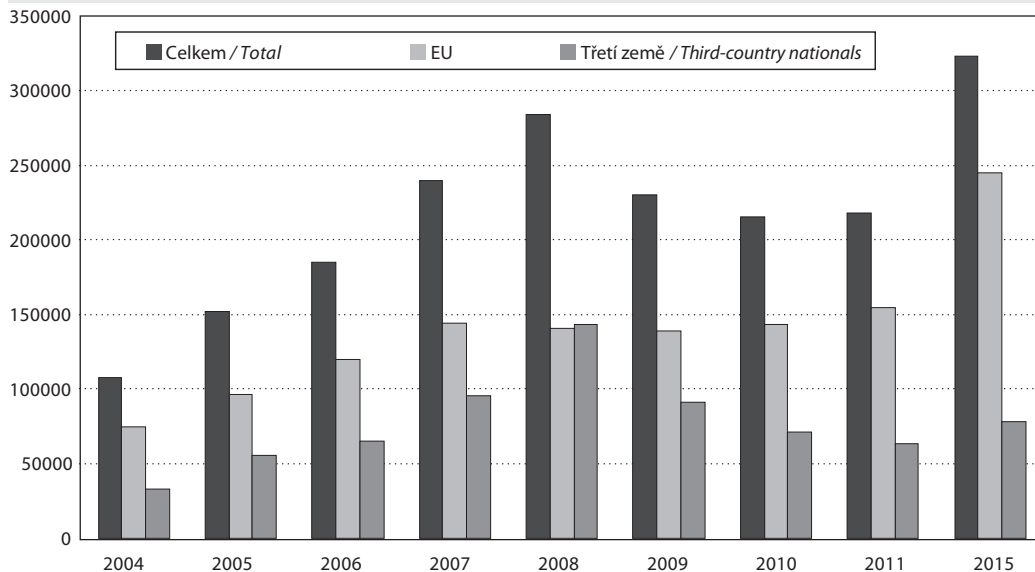
ŘSCP = Ředitelství služby cizinecké policie / Directorate of Alien Police Service

MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí / Ministry of Labour and Social Affairs

MPO = Ministerstvo průmyslu a obchodu / Ministry of Industry and Trade

Graf 3: Cizinci evidovaní úřady práce v letech 2004–2015^{*)}

Foreign nationals registered at a branch of the Czech Labour Office in 2004–2015^{*)}

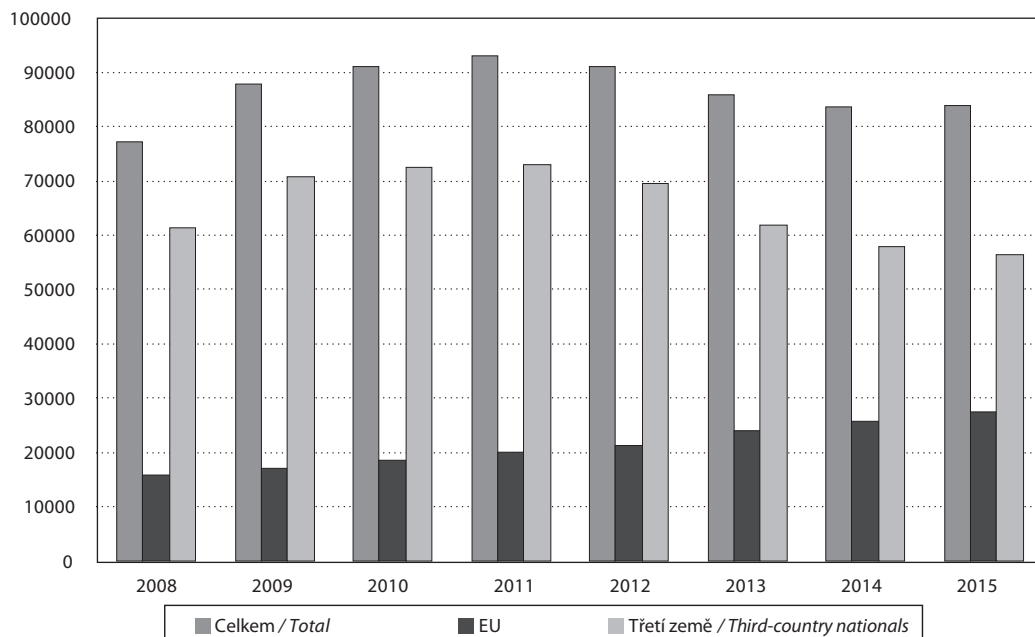
Pozn: *) V roce 2015 kvalifikovaný odhad; údaje za roky 2012–2014 nejsou k dispozici.

Note: *) In 2015 qualified estimates; data for the years 2012–2014 are not available.

Zdroj / Source: MPSV.

Graf 4: Cizinci s živnostenským oprávněním v letech 2008–2015

Foreign nationals who have been issued a trade licence

Zdroj / Source: MPO.